

Εξεταζόμενο μάθημα:
Νεοελληνική Γλώσσα
 Γ' τάξης Γενικού Λυκείου,
 γενικής παιδείας

Θέματα πανελληνίων
 εξετάσεων έτους

2007²

ΚΕΙΜΕΝΟ

[...] Ας προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε την Ελευθερία, προβαίνοντας σ' ορισμένους απλούς αφορισμούς¹: Η Ελευθερία είναι ανθρώπινη γιατί απευθύνεται, παραδίνεται στους ανθρώπους, γιατί οι άνθρωποι πεθαίνοντας την ανασταίνουν. Είναι όμως και θεϊκή γιατί το κύρος της το αντλεί από τη συγκλονιστική συγκατάβαση του Θεού που ενσαρκώθηκε για να μας ελευθερώσει από την αμαρτία. Παρ' όλο που δεν είναι δυνατό αυτή τη στιγμή ο αφορισμός αυτός ν' αναπτυχθεί περισσότερο, πρέπει να πούμε πως υπάρχει μια τρομερή, μυστηριώδης, υποδόρια² σύζευξη ανάμεσα στην αμαρτία, που είναι ηθική δουλεία, και στην ανθρώπινη σκλαβιά, όπως απλά την ξέρουμε και την εννοούμε. Γιατί και η μια και η άλλη, πιέζουν την προσωπική ευθύνη του ανθρώπου. Και η Ελευθερία είναι υπεύθυνη. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά κι όταν την έχει κερδίσει. Γιατί τότε είναι που ανακύπτουν τα τρομερότερα ερωτήματα: τι θα την κάνεις την Ελευθερία που κέρδισες; Πώς θα την αξιοποιήσεις; Σε ποιους υψηλούς στόχους θα την αφιερώσεις; Πώς, τέλος, θα την προφυλάξεις από τη φθορά του ανθρώπινου βίου κι από τους εχθρούς της;

Από αυτά τα ερωτήματα ανακύπτουν νέοι αφορισμοί. Η Ελευθερία είναι δυναμική και δημιουργική. Αφού την απόκτησες, πρέπει να την τιμήσεις μ' ένα βίο θετικό, γόνιμο, χαρακτηρισμένο από σεμνότητα κι αμετακίνητη υψηλοφροσύνη³. Η Ελευθερία σου α-

νοίγει πολλούς δρόμους, σε πλημμυρίζει από ευκαιρίες. Είσαι υπεύθυνος γι' αυτήν, υπεύθυνος και για όσα σου προσφέρει κι ένοχος αν δεν τα αξιοποιήσεις. Μια Ελευθερία άγονη, είναι καταδικασμένη σε θάνατο γιατί ο άνθρωπος με τα έργα του δεν κατορθώνει να την αιτιολογήσει.

Η Ελευθερία, καθώς αισθάνεται πως βρίσκεται αδιάκοπα σε κίνδυνο, είναι γρηγορούσα⁴. Δεν επαναπαύεται σ' όσα απόχτησε. Δεν εθελουφλεί μπροστά στις δυνάμεις που την απειλούν. Δε βυθίζεται στη βλάσφημη απόλαυση των αγαθών. Ανησυχεί, διαλογίζεται, προβληματίζεται. Κρατεί πάντα γυμνό και πάντα όρθιο το τρομερό της σπαθί, γιατί αν το σπαθί χαμηλώσει, αν δισταγμός ή ατολμία την κυριέψουν, η Ελευθερία θα 'χει χαθεί.

Η Ελευθερία είναι ακόμα συγκεκριμένη. Αφορά εσένα, αφορά εμένα, αφορά τους πλαινούς μας, αυτούς που συναντάμε κάθε μέρα. Όταν μας μιλούν για μίαν Ελευθερία αφηρημένη, τότε πρέπει να υποψιαζόμαστε πως ζητούν να την απονευρώσουν, να της αφαιρέσουν το σαφές κι ολόξεστο ανθρώπινο περιεχόμενό της και να τη θανατώσουν, να τη διαστρέψουν. [...] Η Ελευθερία όμως είναι μια υπόθεση του ανθρώπου άμεση κι επείγουσα. Γιατί χωρίς αυτήν, ο άνθρωπος διαστρέφεται και απαθλιώνεται. Γίνεται δηλαδή υπάνθρωπος. [...] Η αρτίωση⁵ του ανθρώπου είναι αποτέλεσμα ελευθερίας γιατί ένας δούλος ποτέ δεν μπορεί να είναι άρτιος άνθρωπος.

Τέλος, είναι η Ελευθερία αρμονική. Δεν είναι ποτέ ασυδοσία. Εναρμονίζει κι εξισορροπεί τις ανθρώπινες σχέσεις, τα συμφέροντα και τις βλέψεις, απαλύνει τις διαφορές και διαχέει σ' ολόκληρο το βίο ένα νόημα διαφορετικό, νόημα πνεύματος. Όταν σ' ορισμένους ανθρώπους ή σ' ορισμένες τάξεις ανθρώπων, η Ελευθερία παροξύνεται⁶, αποτελεί κίνδυνο σαφή κι άμεσο για την Ελευθερία των άλλων ανθρώπων. Τότε η Ελευθερία ψυχορραγεί. Κι όταν ψυχορραγεί η προσωπική μου Ελευθερία, ψυχορραγεί τότε και η εθνική ελευθερία. Κανένα Έθνος δεν μπορεί να διαφυλάξει την Ελευθερία και την ακεραιότητά του όταν οι άνθρωποι που το απαρτίζουν έχουν χάσει, είτε με την εθελοδοουλία⁷, είτε με τη βία και το φόβο, την ελευθερία τους, όταν αυτή η Ελευθερία παραχαράσσεται εξ αιτίας της άγνοιας και των αναγκών των ανθρώπων. [...]

(Κώστας Ε. Τσιρόπουλος, *Η Μαρτυρία του Ανθρώπου. Δοκίμια*.
 Αθήνα: Οι Εκδόσεις των Φίλων, 1988³, σελ. 312-4)

¹ *αφορισμούς*: συνοπτικές διατυπώσεις που περιέχουν γενικούς αποδεκτές αλήθειες.

² *υποδόρια*: που βρίσκεται κάτω από την επιδερμίδα, που δεν είναι φανερή.

³ *υψηλοφροσύνη*: υπερηφάνεια.

⁴ *είναι γρηγορούσα*: βρίσκεται σε εγρήγορση, επαγρυπνεί.

⁵ *αρτίωση*: τελείωση, ολοκλήρωση.

⁶ *παροξύνεται*: εξάπτεται, ερεθίζεται.

⁷ *εθελοδοουλία*: εκούσια υποταγή.

ΘΕΜΑΤΑ

A Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

B1 Να αναπτύξετε σε 100-120 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο: «**Και η Ελευθερία είναι υπεύθυνη. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά κι όταν την έχει κερδίσει**».

Μονάδες 10

B2 Στην 3η παράγραφο του κειμένου να διερευνήσετε και να αιτιολογήσετε:

α. Τη συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας.

β. Έναν τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου.

Μονάδες 8

B3 Να σχηματίσετε μια πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου, σε οποιοδήποτε τύπο τους: **μυστηριώδης, άγωνα, ασυδοσία, εναρμονίζει, απαρτίζουν**.

Μονάδες 5

B4 **σύζευξη, ανακύπτουν, υπεύθυνος, διαλογίζεται, συμφέροντα**: Από το δεύτερο συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

Μονάδες 5

B5 Ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί το παρόν δοκίμιο και με ποια μέσα προσπαθεί να την επιτύχει;

Μονάδες 7

Γ Σε μια εποχή κατά την οποία η Ελευθερία αποτελεί καίριο ζητούμενο, δεν είναι λίγες οι φορές που απειλείται ή παραβιάζεται, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Σε εκδήλωση που οργανώνει ο Σύλλογος Γονέων του σχολείου σου καλείσαι να αναπτύξεις, ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας, τις απόψεις σου σχετικά με τους παράγοντες που απειλούν στο σημερινό κόσμο το ιδανικό της Ελευθερίας και να δείξεις με ποιους τρόπους αυτή κατοχυρώνεται. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A Ο συγγραφέας προσπαθεί στο συγκεκριμένο κείμενο να στοχαστεί την έννοια της «Ελευθερίας». Υποστηρίζεται καταρχάς πως, είτε νοηθεί ως ανθρώπινη είτε ως θεϊκή ιδιότητα, η ελευθερία αντιτίθεται στη σκλαβιά, κυρίως με την ηθική έννοια, απαιτώντας παράλληλα από τον άνθρωπο υπευθυνότητα και δημιουργικότητα για την αξιοποίησή της. Επισημαίνεται εξάλλου ότι η διαφύλαξη της προϋποθέτει επαγρύπνηση και θάρρος απέναντι στις απειλές που ελλοχεύουν, ενώ προστίθεται ότι αφορά κάθε άνθρωπο ξεχωριστά και την ολοκλήρωσή του. Τέλος αναφέρεται ότι η Ελευθερία εναρμονίζει την κοινωνική συμβίωση, εξισορροπώντας τις επιμέρους σκοπιμότητες — όταν αυτή η ισορροπία ανατραπεί, διακυβεύεται τόσο η ατομική όσο και η εθνική ελευθερία.

(99 λέξεις)

B1 Προϋπόθεση της ελευθερίας είναι η υπευθυνότητα, σύμφωνα με τον συγγραφέα. Αυτό σημαίνει ότι κάθε άνθρωπος έχει ηθική υποχρέωση να διεκδικεί την ελευθερία του, όταν την έχει χάσει, διότι μόνον έτσι δηλώνει και ανακτά την αξιοπρέπεια και την ανθρωπιά του. Ωστόσο η απαίτηση της υπευθυνότητας δεν σταματά με την ανάκτηση της ελευθερίας: διότι η ελευθερία δεν είναι ούτε δεδομένη ούτε αυθύπαρκτη. Καθημερινά προκύπτουν προκλήσεις και σφετερισμοί, εξαιτίας των ανισοτήτων και των συμφερόντων που εκδηλώνονται στην κοινωνία μας. Η ελευθερία λοιπόν υπάρχει στο μέτρο που οι άνθρωποι είναι ανά πάσα στιγμή έτοιμοι να επιβεβαιώσουν έμπρακτα το ελεύθερο φρόνημά τους, σε κάθε περίπτωση του βίου τους, από τα μικρά ζητήματα της καθημερινής ζωής μέχρι τα μεγάλα ζητήματα του εθνικού βίου.

(117 λέξεις)